

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน ครูผู้สอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามกลุ่มสาระวิชา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับชั้นเรียน ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1.สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอนจำแนกตามกลุ่มสาระวิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามกลุ่มสาระวิชา

1.1.3 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับชั้นเรียน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2553

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดประเด็นที่จะศึกษาไว้ในวัตถุประสงค์ จำนวน 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 7 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การวางแผนและนโยบาย ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ด้านที่ 2 งบประมาณ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 7 ข้อ สถานที่และครุภัณฑ์ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ ด้านที่ 5 ทรัพยากรสารสนเทศ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 11 ข้อ ด้านที่ 6 งานเทคโนโลยีและนวัตกรรม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ด้านที่ 7 การบริการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ

ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 บุคลากร ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ ด้านที่ 2 อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ ด้านที่ 3 ทรัพยากรสารสนเทศ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 11 ข้อ ด้านที่ 4 งานเทคโนโลยีและ นวัตกรรม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ด้านที่ 5 การบริการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ

1.3 ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครู เป็นเพศหญิงร้อยละ 50.80 และชายร้อยละ 49.20 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 50.80 และระดับปริญญาตรีร้อยละ 49.20 เป็นผู้บริหารร้อยละ 24.00 ครูผู้สอน ร้อยละ 76.00 จำแนกออกได้ดังนี้ กลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 27.00 กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ 26.00 กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศร้อยละ 24.00 กลุ่มสาระวิชาพลานามัยและการงานพื้นฐานอาชีพร้อยละ 23.00

สำหรับนักเรียนนั้นสรุปได้ว่าเป็นนักเรียนหญิง ร้อยละ 51.10 นักเรียนชาย ร้อยละ 48.90 เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 33.33 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 35.14 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 31.53 ตามลำดับ

1.3.2 การบริหารและบริการห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สามารถสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้บริหารด้านการบริหารและบริการห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา โดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของครูด้านการบริหารและบริการห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตรงกัน 2 ข้อคือ ด้านการวางแผนและนโยบาย และด้านบุคลากร

ในด้านการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัศึกษารายข้อในแต่ละด้าน จำนวน 7 ด้านตามความคิดเห็นของครูสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนและนโยบาย สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ นโยบายส่งเสริมการอ่านเหมาะสม การวางแผนพัฒนางานเทคโนโลยีเหมาะสม และ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาเหมาะสม
2. ด้านงบประมาณ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อเดียว คือ มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นระดับปานกลางค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อแรกคือ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง
3. ด้านบุคลากร สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อเกือบทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยมี 3 อันดับแรกคือมีจิตบริการ (เต็มใจบริการ ยิ้มแย้ม แจ่มใสและกระตือรือร้นในการให้บริการ) ให้ความเสมอภาคในการให้บริการ และผ่านการอบรมด้านบรรณารักษศาสตร์

4. ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง โดยมีข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ที่ตั้งของห้องสมุดมีความเหมาะสม และแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือ ($\bar{x}$ เท่ากัน) อุณหภูมิและการถ่ายเทของอากาศเหมาะสม และการตกแต่งทั้งภายในและภายนอกดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้บริการห้องสมุด

5. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง โดยมีข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก อันดับแรกคือ หนังสือพิมพ์ มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการอันดับต่อมาคือ มีทรัพยากรสารสนเทศเนื้อหาตรงกับหลักสูตร และมีทรัพยากรสารสนเทศเนื้อหาส่งเสริมการเรียนรู้การสอน และมีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภทให้บริการ ($\bar{x}$ เท่ากัน)

6. ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อทั้งหมดอยู่ระดับปานกลาง โดยมี 3 อันดับแรกคือ สื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ สื่อเทคโนโลยีที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน และจัดให้มีซอฟต์แวร์ให้บริการอาทิโปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ คัดต่อ

7. ด้านบริการ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ยกเว้น 2 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ มีบริการยืม-คืนหนังสือทั่วไปสะดวกรวดเร็ว และมีบริการจองใช้ห้องสมุด ส่วนระดับปานกลางค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีบริการการแนะนำการอ่าน

1.3.3 เปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 7 ด้านตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามกลุ่มสาระวิชา สรุปได้ว่า

มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และด้านการบริการ

จึงได้ทำตารางรายข้อ สรุปได้ว่า

ด้านบุคลากร พบว่า ความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์แตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ครูกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีความคิดเห็นแตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ แตกต่างจากกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยที่กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเห็นด้วยมากกว่าครุกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ครุกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีความคิดเห็นแตกต่างจากครุกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านการบริการ กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแตกต่างจากกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยที่กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเห็นด้วยน้อยที่สุด และกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเห็นด้วยมากที่สุด

ด้านการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียน สรุปได้ว่ามีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมาก

ส่วนการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา รายข้อในแต่ละด้าน จำนวน 5 ด้าน ตามความคิดเห็นของนักเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง มีเพียงหนึ่งข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก โดยมี 3 อันดับแรกคือ มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี อยู่ระดับมาก มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีจิตบริการ (เต็มใจบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใสและกระตือรือร้นในการให้บริการ) อยู่ระดับปานกลาง

2. ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง มีเพียง 3 ข้ออยู่ระดับมาก คือ มีปริมาณพื้นที่เพียงพอต่อการให้บริการ การตกแต่งทั้งภายในและภายนอกดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้บริการห้องสมุด และที่ตั้งของห้องสมุดมีความเหมาะสม

3. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง มีเพียง 2 ข้ออยู่ระดับมาก คือ หนังสือพิมพ์ มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ ทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งาน

4. ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก ยกเว้นการตกแต่งทั้งภายในและภายนอกดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้บริการห้องสมุด อยู่ในระดับมาก

5. ด้านบริการ สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ยกเว้น 2 ข้อ อยู่ระดับน้อย คือ การให้บริการในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสตูดิโอ มีประสิทธิภาพ และผู้ใช้ได้รับคำตอบถูกต้อง โดยมีอันดับแรกค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลางคือ มีการจัดทำบรรณานิเทศหนังสือใหม่ มีบริการถ่ายเอกสารและมีบริการสืบค้นข้อมูลด้วยบัตรรายการที่สะดวกรวดเร็วและทันสมัย

1.3.4 เปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ตามความคิดเห็น ของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นเรียน สรุปได้ว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ บุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ และงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม จึงได้ทำการทดสอบรายคู่ สรุปได้ว่า

1. ด้านบุคลากร สรุปว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6
2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ สรุปว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. ด้านงานและเทคโนโลยีและนวัตกรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2

ผู้วิจัยทำการค้นหาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต่อการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน ผลปรากฏดังนี้

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่ครูมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องคอยดูแลการบริหารและดำเนินงานของโรงเรียนทั้งหมด จึงมีประสบการณ์มากกว่าและวิสัยทัศน์การมองกว้างกว่าครู ทำให้มีความคาดหวังสูงกว่าครู จึงทำให้มีความคิดเห็น

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีผลปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นระดับมากตรงกัน 2 ข้อ คือ

การวางแผนและนโยบาย และบุคลากร ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็น เพราะว่าทั้งการวางแผนและนโยบาย และบุคลากรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับทั้งผู้บริหารและครู มากกว่าด้านอื่น ๆ จึงทำให้ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ระดับมากเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกร์เค็นและรัสเซลล์ ที่พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้โดยการสนับสนุนของผู้บริหารและการดำเนินงานของบรรณารักษ์ และมิ่งขวัญ ศิริ โชติ ที่พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารห้องสมุด โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อทั้ง 7 ด้านตามความคิดเห็นของครูพบว่า ส่วนใหญ่ของแทบทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง ยกเว้นการวางแผนและนโยบาย และบุคลากรซึ่งรายข้อทั้งสองด้านอยู่ระดับมากเกือบทุกข้อจึงสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น

ผลการวิจัยรายข้อด้านการวางแผนและนโยบาย อยู่ระดับมาก 3 อันดับแรก คือ นโยบายส่งเสริมการอ่านเหมาะสม การวางแผนพัฒนางานเทคโนโลยีเหมาะสม และการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 3 ข้อเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนโดยตรง โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมการอ่าน การวางแผนพัฒนางานเทคโนโลยีและการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกร์เค็นที่พบว่าห้องสมุดโรงเรียนประสบผลสำเร็จโดยการสนับสนุนของผู้บริหาร และการดำเนินงานของผู้เชี่ยวชาญสื่อ ในการจัดหาและรวบรวมวัสดุห้องสมุดให้ตรงตามหลักสูตร และความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีช่วยในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยรายข้อด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว คือมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพราะการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอเป็นงานที่สำคัญและจำเป็นอย่างมาก เพื่อจะได้ทราบว่า การใช้งบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ครบถ้วนหรือไม่ ทั้งยังช่วยให้ใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการกระจายการใช้งบประมาณทั้งปี แทนที่จะเป็นการเร่งใช้ก่อนสิ้นปีงบประมาณสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี ชื้ออุทิศกุล ที่พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีการวางแผนนโยบายของห้องสมุด และศึกษาด้านเงินงบประมาณ

ผลการวิจัยรายข้อด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ มีจิตบริการ (เต็มใจบริการ ยิ้มแย้ม แจ่มใสและกระตือรือร้นในการให้บริการ) ให้ความเสมอภาคในการให้บริการและผ่านการอบรมด้านบรรณารักษศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูเห็นความสำคัญของห้องสมุดต่อการศึกษา โดยเฉพาะด้านบริการซึ่งเป็นด้านที่ต้องสัมผัสกับผู้ใช้

โดยตรง จึงให้ความสำคัญในการให้บริการ และการให้บริการโดยเสมอภาค นอกจากนั้นยังเห็นความสำคัญของครูผู้ทำหน้าที่ดูแลห้องสมุดว่าควรผ่านการอบรมด้านบรรณารักษ์ เพราะงานห้องสมุดเป็นงานวิชาชีพดังนั้นผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุดควรมีความรู้ด้านวิชาชีพ อย่างน้อยที่สุดควรผ่านการอบรมด้านวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิลค์ ที่พบว่าบทบาทของบรรณารักษ์ในการทำงานร่วมกับครูเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศในการค้นคว้า รวมทั้งอธิบายถึงทักษะพื้นฐานที่บรรณารักษ์ควรมี ได้แก่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนภายในองค์กรและนอกองค์กร การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และงานวิจัยของปราณี ชื่ออุทิศกุล พบว่าครูบรรณารักษ์มีการวางแผนนโยบายของห้องสมุด

ผลการวิจัยรายข้อด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ ที่ตั้งของห้องสมุดมีความเหมาะสม แสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือ และอุณหภูมิและการถ่ายเทของอากาศเหมาะสม ปัจจัยทั้ง 3 ด้านเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้ให้บริการห้องสมุดห้องสมุดจึงควรคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้ใช้เพื่อให้ดึงดูดใจผู้ใช้ให้มาใช้ห้องสมุดด้วยเหตุผลดังกล่าว ครูจึงมีความคิดเห็นอยู่ระดับมากต่อเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเกร์เค็น ที่พบว่า ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดด้วยการจัดบรรยากาศให้ดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้ห้องสมุด มีความสะดวกสบายในการศึกษาค้นคว้า และการปลูกฝังให้นักเรียนรักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ผลการวิจัยรายข้อด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 2 ข้อคือ หนังสือพิมพ์ มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ และมีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภทให้บริการโดยเฉพาะควรสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน นอกจากนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พยอม ยุวะสุด ที่พบว่า นักเรียนประสบปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศ คือการจัดการยังไม่เป็นระบบและค้นหาหาฐานข้อมูลหนังสือขาดความสมบูรณ์ และงานวิจัยของ ดวงสุดา พิมพ์อิงที่พบว่า งบประมาณที่ได้รับในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศได้จากเงินบำรุงการศึกษา จึงทำโรงเรียนมีงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าไม่เพียงพอ

ผลการวิจัยรายข้อด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม ไม่มีข้อใดอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานและเทคโนโลยีนวัตกรรม มีความจำเป็นสำหรับห้องสมุดโรงเรียนน้อยเมื่อเทียบกับห้องสมุดประเภทอื่น ประกอบกับครูอาจจะไม่คุ้นเคยจึงทำให้ความคิดเห็นทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเท่านั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกเซอร์, สโตนและไบรด์ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนมากไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และปฏิบัติงานห้องสมุดไม่เต็มเวลา งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอในการดำเนินงาน จึงทำให้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดไม่เพียงพอ

ต่อการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยของสาวตรี พิทยาธรพิทักษ์ พบว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายชื่อในระดับปานกลาง แต่ครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายชื่อในระดับมาก ทำให้เกิดปัญหา การดำเนินงานบริการห้องสมุดพบว่านักเรียนไม่รู้วิธีค้นคว้าทรัพยากรห้องสมุด ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้บริการห้องสมุด

ผลการวิจัยรายชื่อด้านบริการ อยู่ในระดับปานกลางมาก 2 ข้อ คือ มีบริการจองใช้ห้องสมุด และมีบริการยืม-คืนหนังสือทั่วไปสะดวกรวดเร็ว ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินุจิโอเก พบว่า ประสิทธิภาพในการบริการ การเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว จะสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใ้ใช้มากขึ้น ความรู้รูปแบบต่าง ๆ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะใ้รู้ ใ้เรียน รักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและงานวิจัยของวิวัฒน์ จูราหะวงศ์ และคนอื่นๆ พบว่าให้บริการได้ตรงกับความต้องการ มีความถูกต้อง มีความหลากหลาย และมีความสะดวกง่ายต่อ การใช้งานเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

การบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน

ตามความคิดเห็นของนักเรียนสรุปได้ว่า มีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่อทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเรียนในโรงเรียนยังมุ่งเน้นการเรียนในห้องเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นนักเรียนอาจจะไม่มีเวลาว่างที่จะไปใช้ห้องสมุดประกอบกับครูอาจจะไม่ได้มอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้าในห้องสมุด จึงทำให้นักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควรจึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายชื่อทั้ง 5 ด้าน ตามความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ผลการวิจัยรายชื่อด้านบุคลากร อยู่ระดับมากเพียงข้อเดียวคือ มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังไม่มีเวลาค้นคว้าการใช้ห้องสมุด ดังนั้นอาจจะขาดความกล้าที่จะเข้าไปใช้ จึงต้องการให้บุคลากรห้องสมุดที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดีทำหน้าที่ให้คำแนะนำจึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มากกว่าข้ออื่น ๆ

ผลการวิจัยรายชื่อด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือมีปริมาณพื้นที่เพียงพอต่อการให้บริการ การตกแต่งทั้งภายในและภายนอกดึงดูดความสนใจใ้ให้เข้าใช้บริการห้องสมุด และที่ตั้งของห้องสมุดมีความเหมาะสม จึงได้กล่าวข้างต้นแล้วว่านักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ห้องสมุด ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าข้อมูลความรู้ จึงมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก

ผลการวิจัยรายข้อด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ ทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งาน และหนังสือพิมพ์มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่านักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ห้องสมุดจึงคาดหวังสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งานมากกว่าจะสนใจความหลากหลายของเนื้อหา อย่างไรก็ตามนักเรียนให้ความสำคัญกับหนังสือพิมพ์ ต้องการให้มีจำนวนหนังสือพิมพ์เพียงพอต่อการให้บริการ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีเวลาว่างในการเข้าห้องสมุดน้อย ประกอบกับยังไม่มีเจตจำนงที่จะต้องค้นคว้าหาความรู้เช่นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่น จึงมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก

ผลการวิจัยรายข้อด้านงานและเทคโนโลยีนวัตกรรม ไม่มีข้อใดอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเหตุผลดังได้กล่าวไว้ข้างต้นประกอบกับเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ในกรอบการอภิปรายผลความคิดเห็นของครูด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลการวิจัยรายข้อด้านบริการ ไม่มีข้อใดอยู่ระดับมาก แต่มีข้ออยู่ระดับน้อย 2 ข้อ คือ การให้บริการในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัลมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้ได้รับคำตอบถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่ค่อยได้ใช้ห้องสมุดและยังไม่เห็นความสำคัญของการค้นคว้าในห้องสมุดและอาจจะค้นคว้าไม่เป็นโดยเฉพาะระบบเครือข่ายข้างต้น จึงทำให้เห็นความสำคัญน้อย นอกจากนั้นการที่นักเรียนยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการค้นคว้าในห้องสมุดจึงไม่ได้ให้ความสนใจกับคำตอบที่ได้ว่ามีความถูกต้องเพียงใดจึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยเท่านั้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามกลุ่มสาระวิชา

ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านงานเทคโนโลยี และ นวัตกรรม ด้านการบริการ

ด้านบุคลากร พบว่า ความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์แตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ พบว่า ครูกลุ่มวิชาสาระคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีความคิดเห็นแตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านทรัพยากรสารสนเทศพบว่า ครูกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแตกต่างจากกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านงานเทคโนโลยีและ นวัตกรรม พบว่า ครูกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีความคิดเห็นแตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ด้านการบริการ พบว่า กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีความคิดเห็นแตกต่างจากครูกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตาม ระดับชั้นเรียน

ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ด้านบุคลากร พบว่า พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เห็นด้วยมากกว่า

ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมัธยมศึกษาปีที่ 4 เห็นด้วยน้อยที่สุด และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เห็นด้วยมากที่สุด

ด้านงานเทคโนโลยีและนวัตกรรม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นแตกต่างกับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นอกนั้นไม่มีข้อแตกต่าง

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนความคิดเห็นของครูแต่ละกลุ่มสาระวิชาและนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารและบริการของห้องสมุดโรงเรียน มัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังนี้

3.1.1 การจัดสรรงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ และโสตทัศนูปกรณ์ในห้องสมุดเพื่ออำนวยความสะดวกในการแสวงหาความรู้ของ

นักเรียน โดยเฉพาะจัดหาคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการสืบค้นศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 การจัดสรรบุคลากร ควรจัดบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งและผ่านการอบรมด้านบรรณารักษ์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้นักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารและบริการห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

